

РАДИОАКТИВ ИЗОТОПЛАР САНОАТ

ХИЗМАТИДА

У. ОРИФОВ.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Ядро физикаси институтининг директори, академиги.

Атом ядроси қувватидан тинч мақсадларда фойдаланиш—замонавийнинг энг ақтуал, энг муҳим проблемаларидир. Совет Иттифоқида социалистик саноят барқ уриб юксалаётганлиги, юксак маънавий илмий ва техника кадрлари етиштириб чиқаётганлиги, илмий тадқиқот ишлари кенг қўлдоқ елгани туфайли бу проблема муваффақиятли ҳал қилинмоқда.

Атом қувватидан тинч мақсадларда фойдаланиш соҳасида Совет Иттифоқи эришган ютуқлар бугун дунёни ҳайратга солимоқда.

КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми саноят ва қурилиш техникасини таъминлаштиришнинг асосий йўллари билан бериб берди ва партия XXI съезди тарихий қарорларни бақаринишнинг конкрет программасини ишлаб чиқди.

Ҳозирги вақтда атом қувватидан тинч мақсадларда фойдаланиш техникани тарқатишнинг муҳим омилларидир. Ядро қувватидан тинч мақсадларда фойдаланишнинг икки йўли бор. Биринчи йўл занжирсимон ядро реакцияси натижасида ҳосил бўлган қувватни турли ядро реакторлари орқали олишдир. Бу реакторлар атом электростанцияларида, атом муз ёрларидан ва бошқа жойларда ўрнатилмоқда.

Иккинчи йўл радиоактив изотоплар ва ядро нурланишларидан ҳалқ ҳўжалиги ҳамда илмий тадқиқотларда турли соҳаларда фойдаланишдир. Бу йўлнинг афзаллиги шундаки, кам маблаб сарфлаган ҳолда жуда катта иқтисодий самара олинадир.

Ҳозирги вақтда радиоактив изотоплардан фойдаланишнинг учта йўналиши қарор топти: биринчиси—радиоактив изотоплардан ишлов атомлар сифатида фойдаланиш; иккинчиси—радиоактив изотоплар ва ядро нурланишларидан ишлаб чиқариш жараёниларини назорат қилиш ва автоматлаштиришда қўлланиш; учинчиси—ядро нурланишларидан маъжуд технология усуллари таъминлаштириш ва янгиликларни барпо қилишда фойдаланишдир.

Ядро нурланишлари текширилганда шу нарса маълум бўлдики, бу нурланишлар атом ядросидан чиқадиган электронлар (бета нурлари), гелий адронлари (альфа нурлари) ва рентген нурларига ўхшаш нурлар (гамма нурларидан) ташкил топган экан. Бу моддаларнинг ҳаммаси радиоактив моддалар деб аталади. Нишонли атомларни ишлаб чиқаришдаги кўзга қўринмайдиган жараёниларни кузатиб боришга қўлланган энг яхши самара бермоқда.

Нишонли атомлар ёрдамида ишлаб чиқариш жараёниларини кузатиб бориш жуда осон. Бунинг учун жараёнда қатнашадиган моддалардан бирга радиоактив элемент қўшиб юборилади. Сўнгра бу радиоактив элементнинг ҳаракати радиоактив изотопларда ўзгаришга учирайди. У заъдан доимо ядро нурларини чиқариб тургани учун ҳар қандай шароитда ҳам уни кузатиш мумкин.

Бу усулда қўлгана жараёндарнинг табиати ўрганилади. Радиоактив олин гуғуртга намуна қатламидан ўтказиш натижасида резина ҳосил бўлиши механизмин аниқлаш мумкин бўлди.

Радиоактив изотоплар ва ядро нурланишдан технология жараёндарини назорат қилишда фойдаланиш ишлаб чиқариш механизмида қўлдан келтирилган ва автоматлаштирилган муҳим белгилардир.

Шундай ишлаб чиқариш жараёндари борки, уларни фақат ядро нурланишлари ёрдамидагина назорат қилиш мумкин. Масалан, пўта лентаси станда прокат қилинганда пўтада унинг қалинлигини микрометр билан ўлчаб бўлмайди, чунки у ҳаракат қилиб туради. Унинг қалинлигини махсус радиоизотоп асбоби ёрдамида осонлик билан ўлчаш мумкин, бунда ўлчан натижалари электр импульслари шаклида, яъни замонавий радиоэлектрон ускуналардан фойдаланиш учун энг қулай шаклда олинади.

Гамма нурланишнинг нури кам сингдириб ўтказадиган моддаларнинг қалин қатламидан ҳам ўтиш хусусияти ёшиқ ишлардаги моддаларни «қўриш» ва улардаги суяқлиқ даражасини ўлчаш имконини беради. Гамма нурларининг сингдирилишига қараб, земснаряд пушқасидан, боитиш фабрикаларидан тупроқнинг зичлигини аниқлаш мумкин.

Никот, гамма нурларининг турли моддаларда ва муҳитларда турлича сингдирилишига қараб, хилма-хил деталлардаги нуқсонларни аниқлашда фойдаланиш мумкин. Гамма-дефектоскопия деб аталадиган бу усул пайванд чоклари ва қуйилмалар сифатини текширишда назорат қилинишнинг асосий усули бўлиб қолди.

Радиоизотоп асбоблари бир металл устига қопланган иккинчи металл қалинлигини, қороз ишлаб чиқаришда унинг қалинлигини ўлчашга ёрдам бермоқда. Бу асбоблар ёрдамида газламан бўйиш вақтида бўқининг ваъзини ва асбоб қўйиш мумкин бўлмаган жойларда ҳароратни ўлчаш мумкин.

Радиоактив изотоплардан геологлар фойдаланиш қазилмаларни қидириш топишда кенг фойдаланишмоқда. Гамма нурларининг таъсирига асосланиб ясалган асбобларни жуда чуқур қудуқларга тушириш ва ер сатҳига юбориб турилганда маълумотларга қараб, қудуқ атрофидан тоғ жисмлари ҳақида таъсир ҳосил қилиш мумкин. Радиоизотоп асбоблари фойдаланиш билан бир вақтда уларнинг миқдорини ҳам белгилаш имконини беради.

Ядро нурланишларидан технология жараёниларини жадаллаштиришда фойдаланиш. Ядро нурланишлари моддалардан ўтганида уларнинг энергияси модда атоми ва молекуласига таъсир қилиб, унинг механик, физик ва химий хусусиятларини ўзгарилади. Ядро нурланишлари таъсирида вужудга келадиган химий жараёндарни ўрганиш аниқсиз мароқлардир.

Ядро нурланишлари каталитаторлар сингари химий реакцияларнинг анча кам ҳарорат ва бошим остида рўй беришига ёрдам этади. Гамма нурлари ёки ней-

тронлар ёрдами билан янги химий бирикмалар, айниқса полимерларнинг янги хилларини вужудга келтириш ёқуд моддаларда янги фойдаланиш хусусиятлар ҳосил қилиш мумкин.

Гамма нурлари таъсири билан намуналарни вулканизация қилиш жараёни жадаллашади ва сифатлироқ резина олинади. Гамма нурларидан фойдаланиш муҳим полимер материаллари—политилен ва бошқа материаллар олиш имконини беради.

Гамма нурлари таъсири билан синтетик ва натурал тола хусусиятларини яхшилаш мумкин. Бир қанча суяғли тодаларни, масалан, капрон толасини йиғириш вақтида вужудга келадиган электр зарядларини ядро нурлари ёрдамида бартараф қилиш туфайли меҳнат унвурдорлигини бир неча баравар ошириш мумкин.

Ядро нурланишларининг биологик таъсири катта ҳўжалиқ аҳамиятига эгадир. Бу таъсирдан жараёндарини боғлашда ишлатилган материалларни стерилизация қилишда, қишлоқ ҳўжалиқ экинлари зараркунадаларини қириш мақсадида уруғликларга қишлоқдан олдин нур билан таъсир қилишда муваффақиятли фойдаланиш мумкин. Уруғликлар экин олдинда гамма нурлари таъсири остида бўлса, экин ҳосилдорлиги анча ошади. Картошқача гамма нурлари билан таъсир этилса, уни анча муддатгача сақлаш имконияти туғилади.

Ўзбекистон олимлари ўз тадқиқотларида радиоактив изотоплар ва ядро нурланишларидан кенг фойдаланишмоқда. Бундан бир неча йил илгариёқ Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ва физиклар институтининг ҳамда физиклар институтининг лабораторияларида нишонли атомлар ёрдамида қўзғалган барги орқали озиқланиш шартини яхшилаш илмий жиҳатдан асосланди. Медицина муассасаларининг клиникаларида аса радиоактив кобальт ёмон ишчилари даволанда қўлланилмоқда.

Ўзбекистон кейинги йилларда Совет Иттифонининг йирик илмий марказларидан бирига айланди. Бу ерда атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш соҳасида кенг тадқиқот ишлари олиб боришмоқда. 1956 йилда Тошкентда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ядро физикаси институтининг ташкил этилиши бу ишларни янада жадаллаштириш имконини берди.

Бу институт радиоактив изотоплар ва ядро нурланишларидан фойдаланишда илмий-техник ишчи муассасаларига, саноят корхоналарига, медицина ва қишлоқ ҳўжалиқ ташкилотларига илмий-техника ва методик ёрдам кўрсатишга даъват этилган. Бунинг учун институт ҳамма зарур шароитларга эга. Тошкент қишлоқида Совет Шарқиданги биринчи атом реактори, гамма нурли берадиган кучли кобальт установа, ўндан ортиқ бўлим ва лабораториялар қурилди.

Институт лабораторияларида қўлдан келтирилган радиоизотоп асбоблар ишлаб чиқилди ва ишлаб чиқилмоқда. Масалан, ядро нурланишдан металлфизикада фойдаланиш ва дефектоскопияда фойдаланишда металл, бетон, пластмасса, ёғоч, чар ва шунга ўхшаш буюмларнинг ҳаммасини бир йўла қўздан кечириб ўтчи муҳиммак гамма-дефектоскопия ва рентген-дефектоскопия установалари ишлаб чиқилди.

Радиоактив изотоплардан қўздан келтирилган радиоизотоп асбоблари билан фойдаланиш лабораториясига гамма нурларининг сингитиш ва тарқалиш хусусиятидан фойдаланиб дала шароитида тупроқ зичлигини ва темир-бетондаги арматура ҳўлатини аниқлайдиган асбоблар тайёрланди.

Радиоактив изотоплардан саноятда фойдаланиш лабораториясининг иши туфайли земснаряд ишнинг гамма-коисистометр—пушқа қўзқасини аниқлайдиган асбоб ёрдамида кузатиш мумкин. Бу асбоб Қорақалпоғистондаги Қизилтеппа қанадада ишлатётган «Сормовск-7» земснарядида синиб қўрилди. Асбоб тузиллиш жиҳатидан

оддий бўлиб, земснаряд иш унвурини 20 процентгача ошириш имконини беради. Шу лабораториянинг ўзидан пневмотранспорт ва гидро-транспорт қурулларидан турли нарсалар тиқилиб қолган жойини аниқлашда ишлатилган қўзма асбоблар системаси ҳамда баллон ва цистерналардаги суюқ газ даражасини ўлчайдиган асбоб яратилди.

Ядро нурланишларидан автоматизацияда фойдаланиш лабораториясига ишлаб чиқилган радиоизотоп асбоблари ёрдамида ишлаб чиқариш жараёндарини автоматик бошқариш системаси ҳалқ ҳўжалиқига катта фойда келтирди. Бундай системалардан бири Чирчиқ электр қимё комбинатида ўрнатилган. Олтинтоғдан полиметалл комбинатининг боитиш фабрикасига ўрнатилган иккинчи асбоб суяқлиқнинг маълумларини майдалаш ва саралаш ишларини автоматлаш имконини беради.

Гамма нурларининг сингдирилишига асосланган яна бир автоматик ускуна Тошкент қишлоқ завоидида бунерлардаги сочлувчан материаллар даражасини бошқариб турлида ишлатилмоқда. Шу завоиднинг ўзида кабелнинг уланган жойини аниқлайдиган автомат ўрнатилган.

Радиоактив эффектидан техникада фойдаланиш лабораториясига ишлаб чиқилган гамма нурлари ёрдамида жоисизлантириш усули текшириб қўрилди. Бу, шилла қуртчи жоисизлантириш технологияни имкониятларини аниқлаш билан бир вақтда илмий муҳим босиб қолган саклаш усулини ҳам ишлаб чиқариш имконини бериб. Гамма установасининг тузиллиш шилла қуртчи ўлдирги жараёнини тўла механизациялаш ва автоматлаштириш имконини беради.

Радиоактив қимёси лабораториясининг ҳодимлари қиштинги экин олдинда гамма нурлари таъсирига қўйиб: ҳосилдорлигини ва чигит таркибиданги ёғин бирмунча ошириш имконини беради, деган хулосага келдилар.

Тошкент, Самарқанд, Фарғона ва Бўҳоро ҳалқ ҳўжалиқ кенгашиларига қарашли юздан ортиқ корхонада Ўзбекистон ССР Фанлар академиясини ядро физикаси институтига ишлаб чиқилган ва саноятда қўлдан тайёрланаётган бир неча ўз радиоизотоп асбобларини ўрнатиб имконияти аниқлаш ва шу иш юзасидан план ишлаб чиқилди.

Радиоизотоп асбоблар ва методларнинг иқтисодий самарасига ўрганиш масаласи—ана шу асбобдан фойдаланиш имкониятини ва заруратини ўрганишнинг энг муҳим масалаларидан биридир.

Радиоизотоп асбобларнинг арзонлиги ва иқтисодий жиҳатдан жуда катта фойда бераётгани туфайли бундай асбобларни сотиб олишга ва ўрнатишга сарфлаган пулни ўрни тезда тўлиб кетади. Хулоса қилиб айтганда, радиоактив изотоплар ва ядро нурланишлари техника тараққийотидаги қудратли омил бўлиб қолди ва улардан фойдаланиш Совет Иттифонига йилга миллиардларча сўм иқтисодий фойда келтирмоқда.

Радиоизотоп асбоблар ишлаб чиқариш: яхши йўлга қўйилган ҳозирги пайтда уларни жорий қилиш кўп жиҳатдан корхоналарнинг ташаббусига ҳамда партия орғанларига, давлат илмий-техника комитети ва ҳалқ ҳўжалиқ кенгашиларининг раҳбарлик савиясига боғлиқдир.

Республика ҳалқ ҳўжалиқ кенгашилари Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ядро физикаси институтининг илмий ва методик ёрдамига таяниб, уларига қарашли корхоналарда радиоизотоп асбоблари ва методларнинг жорий этилиш ташкил қилишлари керак. Ҳалқ ҳўжалиқ кенгашилари радиоизотоп асбоблар билан ишлайдиган ҳодимларни ўқитишлари, асбобларни монтаж қилиш, созилаш, ремонт қилиш, қайта зарылдаш установалари ва корхоналари ташкил этишлари, шунингдек республика илмий-техник ширмуассасалари ишлаб чиққан радиоизотоп асбобларни ясаб чиқариш ташкил этишлари керак. Ҳар бир ҳалқ ҳўжалиқ кенгашида радиоизотоп асбобларини жорий қилиш билан шугулланадиган ҳодимлар бўлиши.

Радиоактив изотоплар ва ядро нурланишларидан ҳалқ ҳўжалиқига фойдаланиш—атом энергиясини топилиш мусобаати билан табиатнинг қудратли кучларидан инсон маффаатлари йўлида фойдаланишнинг биринчи босқичидир.

Ядро физикаси институтининг илмий ҳодими Тўғон Шоан. Барова радиоактив эффектидан техникада фойдаланиш лабораториясига гамма нурлари таъсир этирилган ипак толасининг хоссаларини ўрганимоқда. СУРАТДА: Тўғон ШОАКБОВА.

И. Глауберзон фотоси.

АДАБИЕТ ВА САЊЪАТ
СОҲАСИДА ЛЕНИН
МУКОФОТЛАРИ
КОМИТЕТИНИНГ
СЕССИЯСИ

5 апрелда адабиёт ва санъат соҳасида Ленин мувофотлари комитетининг сессияси очилди.

В. И. Ленин туғилган кунга бу йил 90 йил тулғиш, деди комитет раиси Н. С. Тихонов мажлисини очиб, туғилган куннинг ишга алоҳида аҳамият бағишлайди. Уртоқ Н. С. Тихонов совет жамоатчилиги Ленин мувофоти олишга тандим этилган нафбатларга зўр қизқиш билан қараётганини таъкидлаб ўтди. Ленин мувофоти олишга тандим этилган асарлар мамлакатининг иқтисодий ҳўжалиқига, институтларда, корхоналар коллективларида муҳоама қилинаётганлиги ана шундан далолат бериб турибди.

Комитет сессиялари нандидатларни муҳоама қилишнинг тамомламоқдалар. (ТАСС).

Бу кўноқ қиларининг ишини кўриб, сиз ҳам кўноқасиз. Улар Тошкентдаги 1-юфарадан фабрикада коммунистлик меҳнат бригадаси номини олиш учун курашиб, ҳалқимиз динига мос беким, рим пойафзаллар ишлаб чиқараётганлар. Янгида уларга коммунистлик меҳнат бригадаси номи берилди. СУРАТДА (чапдан ўнгга): Л. СЕМЕНОВА, Н. ВОЛОДИ, НА. Л. ТАРУНИНА, Н. ИСМОН, ЛОВА, М. ТУХТАЕВА ўртоқлар.

ҚИПҚАДАН
ХОМАШЕ

Янгийўл шаҳрининг жануби-ғарбий чеккасида етти йилликнинг тўнчи корхоналаридан бири—гидролиз заводи қад қўтариб турибди. Корхона ҳўжасидан иш қизиб, Неча ўнлаб юк машиналари келиб-кетди, транспортёрлар ва турли агрегатларнинг гурилган овози эшитилмоқда. Асосий корпуснинг чап бинисида ёғоч қилиги тоғдан уюлиб ётибди.

Қишқини нана қилишар экан? Наҳотки шу қишқини заводнинг хомашёси бўлса?

Иккинчи қаватдаги хонада қў қалди қилган ишчилар мураккаб аппаратлардан қўз олмайдилар. Қимёгар қиз Фарида Нўзимова уларга нима қилишларни тушунтириб эди. Бу меҳнатсевар қимёгарнинг оғач оғачини бас, ишга туширилганда қандай ёди-ю, қорай қайди, етаклаб юриб ҳаммасини бир-бир қўз қилиб беради, ҳаммасини қўрсатади.

— Биринчи маҳсулотни КПСС XXI съезди иш бошлаган кунни берганмиз, — дейди у, фахрланиб.

Цехнинг ичи корхона ҳўжасидан гудек шов-шув эмас, ундаги аппаратлар, машиналардан сира ҳам тўшуш чиймайди. Қимёгарлар белгиланган жойларда ўтириб олиб, шу аппаратларни бошқаришлар. Транспортёрлар орқали келаятган ёғоч қилиги 2 горизонтал новлардан ўтиб, гидролиз аппаратида тушмоқда. Унга 180—190° даража иссиқликдаги суюқлик ҳамда олтингургурт иссиқлоси қўшилди. Реакция туғатган, маҳсулот иккинчи аппаратга ўтади.

— Ҳозир янги хомашёдан олаётган маҳсулотимиз мана шу «тинч қўш», — дейди Фарида, спиртта ишора қилиб.

— Илгари чорва молларининг ризини қийиб, спиртни шелухадан олар эдик. Йилга минг тонналаб муҳим озуқа исроф бўларди. Завод ишчилари, инженер-техник ҳодимлар бунинг ҳам йўлини топишлар. Спиртни шелухадан эмас, ёғоч қилигидан олишимиз. Янги хомашёни сермахсулликнинг айтма й с з м и? Бу тонна ёғоч қилигидан 170—180 литр тоза спирт олинади.

Шелухадан 80—90 литр олинади, холос.

Корхона жуда арзон хомашё билан ишлаб билаётган, маҳсулот ташнахки бирмунча арзонлашди. Бундан ташқари, қимёвий полимерларни қўлдан ишлаб чиқариш имконини берадиган фуфурол моддасини олиш ҳам қўлайди.

Шелухадан маҳсулот ишлаб чиқарган пайтда чорваларларимиздан «қардор» бўлиб қолган, — дейди Фарида Нўзимова, — энди шу «қардор» қўзилмас. Коллективимиз жут-каноп қичқиндиладан таркибиде 40—50 процент оқсил моддаси бўлган озуқа ишлаб чиқаришга муваффақ бўлди. Бу озуқа молларни семиртиради, айниқса бурдоқчи боғатанларга қўйиб келди.

Гидролиз заводининг ишчилари биринчи квартал планини муддатидан илгари ақуладилар. Петр Пан, Николай Чупрунов бошлиқ бригада аъзолари коммунистлик меҳнат бригадаси номини олиш учун курашиб, смена нормаларини 1,5—2 хисса ортини билан бажармоқдалар. Инженер Галина Лобанцева, қайнатувчи Рустам Межиддинов, ақитчи тайёрловчи Валентина Гусева каби илгорлар коллективнинг фахридир.

Корхона коллективи етти йилликнинг иккинчи йили тоштининг муддатидан илгари бажариш учун курашмоқда.

Б. МИРЗААХМЕДОВ.

ШАКАР-ШАРБАТ
КОНСЕРВАЛАР

Фарғона консерва заводи коллективи 1 квартал планини 115,9 процент бажарди. Пландан ташқари 10 миллион 200 минг сўмлик гўшт ва сабзавот консервалари, қўлпаб томат, шарбат тайёрланди. Консервалар нормаданги нисбатан 24 процент қўш маҳсулот берибди. Ҳозирнинг ўзидеги харидорларга 15 миллион банка консерва жўнатилади.

Социалистик мусобақанинг пешқадами ўртоқ Л. Мищенко бошлиқ консерва цехининг коллективи олдинда бормоқда. Бу коллектив ҳар кун 80—83 минг банка консерва ишлаб чиқармоқда. Цехнинг Х. Мирзажонова, Қулагина, Харитонов ва сингари илгори ишчилари топириқини 1,5—2 хисса ошриб бажаряётлар.

Т. ҲАМИДОВ.

НИКОҲ ТҲЙИ

Маннобжон билан Тўхтахоновнинг тўйи қолхоз клубида бўлармиш деган гап тарқалганда айрим ҳақиқийларнинг лабиди истеҳзоли қўлг пайдо бўлди. «Тўппа-тўппа уйи туриб-а?», Маннобжонда бет қолмабди-а. — Бундай несатиллар қув-қелин, қўда-анда қўлоғига етмади дейсизми?

Лекин қув-қелин тарафиданлар жўн одамлар эмас эдилар. Тўй тарвадуд ҳам алақачон қўриб қўйилган.

Тошкент— Андижон райониинг узон қишлоғи. Мана йу чека Тешиктошда номи қишлоқдан ташқари қимчаган қиз-йигитга тўй бўлгити. Қанақа тўй деги? Яна ҳам янгица. Шунинг учун ҳам ҳақиқийлардан баъзиларининг бу янгиликни ақлга сиғдиришга қўйиш қийин.

Бугун тўй деган кунни Серго номли қолхоз клуби саҳнига одам сиймай кетди. Ёнгила автомашиналарда, автобусларда меҳмонлар, ҳаваскор артистлар келишди.

Қолхоз клуби байрамдагидек ясалган. Ҳамама қув-қелин келинликни қўтариб. Бу ерда тешиктанликлар билан бирга жамоатчилик вақиллари, область, район партия, совет, комсомол ташкилотларининг раҳбар ҳодимлари ҳам ўтирибди.

Клубга аўст-ўртоқлари ҳамроҳлида қув-қелин келин ёнма-ён кириб келди. Ҳамама ўрилдан қўзғолди, муштақил ҳаёт оstonасига қадам қўйган икки ёшн табрикланди.

Қув-қелин никоҳлаш столига ақинлашдилар. Қишлоқ Советининг секретари тантанали сукут

ЯНГИ ЭМАЛЬ

Ўрта Осиёнинг иқлим шароитида приборлар ва машиналар тез заилгайди. Уларни муҳитнинг зарарли таъсиридан сақлаш учун Тошкент лаб-бўёқ заводида махсус эмаль тайёрлашнинг янги рецепти жорий қилинмоқда.

— Биз ўзининг сувга бардош бериш қобилияти шу вақтгача чиқариб келган эмальга нисбатан тўрт баравар ва иссиқликка бардош бериш қобилияти икки баравар ортиқ бўлган эмальни тайёрлашга муваффақ бўлдик, — деди ЎзТАГ муҳбирга Марказий лабораториянинг мудири Г. Барановский.

Завода асосан, маҳаллий синтетик смоладан эмаль тайёрлайдиган цех қурилади.

ҚҲМР САНОАТИ ИШЧИЛАРИ КАСАБА СОЮЗИНИНГ
БУТУНИТТИФОҚ СЪЕЗДИ

Москвада СССР қўмр санояти ишчилари касаба союзининг VI съезди ўз ишини тамомлади. Съезде 400 дан ортиқ делегат — дондор шахтёрлар, инженер-техник ҳодимлар ва касаба союз ҳодимлари қатнашдилар.

Касаба союз Марказий Комитетининг раиси И. М. Владиченко ҳисобот докладыда қончилар етти йилликнинг биринчи йилида пландан ташқари 4 миллион 510 минг тонна қўмр қазиб чиқарганиликларини айтди.

Шахта қурувчилар икки йил ичида умумий қуввати 46,7 миллион тоннага етадиган 134 шахта ва разрез, 15 боитиш фабрикаси ҳамда қўлгана боитиқ саноят ва маданий маънавий объектлар қурдилар. Кейинги икки йил ичида шахтёрлар 4 миллион квадрат метрдан қўпроқ янги уй-жой майдони олдидар.

Ҳисобот даврида касаба союз ташкилотларининг ишида етти йилликнинг муҳим муҳаббатидан илгари бажариш учун социалистик мусобақани авж олдириш, илгори тажриба ва прогрессив иш методларини пропаганда қилиш асосий ўрини эгаллади. Ҳозир қўмр саноятида коммунистлик меҳнат коллективлари номини олиш учун курашаётган 4 мингга яқин бригада бор. 400 дан ортиқ бригада ҳозир аша шўжаск номини олган. 600 дан қўпроқ илгори қончи Валентина Гаганованинг ватанпарварлик ташаббусига қўшилиб, ўз тажрибасини ўрта-тиш ва қолқ коллективларини илгори сағига олиб чиқишда ёрдам қўрсатиш учун ишлаб чиқаришнинг қолқ уштакларига ишга ўтидилар.

Съезд қатнашчилари ўз нутқлариде маҳаллий касаба союз комитетларининг роли ошганлигини кўрсатиб ўтидилар. Маҳаллий комитетлар ишлаб чиқариш, меҳнатни ташкил қилиш, иш ҳақи масалаларини ҳал этишда, меҳнатчи муҳофаза қилиш ва ҳавфсизлик техникасининг аҳволи устидан назоратни амалга ошириш соҳасида активроқ иштирок эта бошладилар. Лекин қўш меҳнат талаб қилидиган процессларни янада механизациялаш, шахтёрлар меҳнат ша-

иҳада никоҳ варақасини тўлдирди. Серго номли қолхоз правлениеси раиси Ҳабидулла Солиев келин ва қ

